

**ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА**

Кафедра географії та геоекології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Завідувач кафедри

« _____ » _____ 20__ року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

САКРАЛЬНА ГЕОГРАФІЯ

Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка

Рівень вищої освіти Магістр

Напрямок підготовки/спеціальність 014 Середня освіта (Географія)

Спеціалізація красзнавчо-туристична робота

Факультет природничо-географічний

Форма навчання денна, заочна

2020 – 2021 навчальний рік

Робоча програма з САКРАЛЬНОЇ ГЕОГРАФІЇ для студентів за спеціальністю

014 Середня освіта (Географія)

Освітньо-професійна програма: Середня освіта (Географія) та краєзнавчо-туристична робота

Розробники: доц. Семенюк Л.Л.

(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Схвалено на засіданні кафедри географії та геоecології

Протокол від «___» _____ 2020 року №

Завідувач кафедри _____

_____ (_____)
(підпис)

- _____, 2020 рік
- _____, 20__ рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4,5	Галузь знань <u>01 Освіта/Педагогіка</u>	за вибором	
	Спеціальність: <u>014 Середня освіта (Географія)</u>	Рік підготовки, семестр	
		I курс II семестр	I курс II семестр
Загальна кількість годин – 135		Вид контролю:	
		залік	залік
		Лекції	
Тижневих аудиторних годин для денної форми навчання: 2 год.		РВО <u>магістр</u>	16 год.
	Практичні:		
	12 год.		4 год.
	Самостійна робота:		
	87 год.		125 год.
	Консультації:		
		2 год.	2 год.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: ознайомити студентів із теоретичними основами та практичними положеннями сакральної географії, показати її роль в розумінні георелігійних процесів, що відбуваються в Україні та світі, сформулювати уявлення про регіональні особливості розвитку таких процесів.

Завдання: формувати у студентів уявлення про роль сакральної географії в розвитку складних соціальних процесів у суспільства, визначити основні принципи і чинники територіальних відмінностей в георелігійних процесах, ознайомити із особливостями релігійних процесів та розвитку релігійної сфери в регіонах України.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми у студента мають бути сформовані такі компетентності:

ЗК4 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, набувати спеціалізовані концептуальні знання у процесі навчання та/або професійної діяльності на рівні новітніх досягнень, які є основою для оригінального мислення та інноваційної діяльності, усвідомлення можливості навчання впродовж життя.

ЗК5 Здатність використання інформаційних і комунікаційних технологій в процесі навчання або дослідження, здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК6 Здатність застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях, виявляти, ставити та вирішувати проблеми, генерувати нові ідеї (креативність), приймати обґрунтовані рішення, адаптуватися та діяти в новій ситуації.

ЗК8 Розуміння та сприйняття етичних норм поведінки відносно інших людей і відносно природи.

ФК1 Здатність застосувати раціональні прийоми пошуку, відбору і використання інформації, вільно орієнтуватися у спеціальній науковій літературі, вміти знаходити інформацію завдяки Internet- мережі, працювати з науково-методичною літературою та періодичними виданнями з метою використання в процесі новітніх досягнень географічної та педагогічної науки.

ФК5 Здатність пояснювати устрій сучасної світосистеми, суперечливі та проблемні питання

політичної карти світу; давати оцінку об'єктивним та суб'єктивним передумовам виникнення міждержавних конфліктів, територіальних спорів, проявів сепаратизму у регіонах та країнах світу; критично аналізувати політичні системи держав сучасного світу; аналізувати політико-географічне положення та адміністративно-територіальний поділ країн світу тощо.

ФК8 Здатність аналізувати етногеографічну та конфесійну ситуацію в регіоні чи країні; аналізувати етнічні процеси та виявляти причини етнічних та етноконфесійних конфліктів та сепаратизму у різних країнах світу.

Програмними результатами навчання є:

ПРН 1. Студент демонструє спроможність систематично отримувати нові знання шляхом ознайомлення з науковою та науково-популярною географічною літературою, а також застосовувати їх для вирішення наукових географічних та педагогічних задач.

ПРН 10. Студент демонструє спроможність аналізувати етногеографічну ситуацію в регіоні чи країні; вмє аналізувати та виявляти причини етнічних конфліктів та сепаратизму у різних регіонах світу та в Україні.

3. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. Історико-географічні аспекти розвитку та поширення релігій світу

Тема 1. Географія релігій як галузь суспільної географії

Релігія як культурно-історичний феномен. Функції релігії. Предметна сутність сакральної географії: об'єкт, предмет, завдання географії релігій. Методологічні підходи та методи дослідження ГР. Місце сакральної географії в системі суспільно-географічних наук. Міждисциплінарні зв'язки ГР. Етапи розвитку ГР. Географічні дослідження релігій в Україні. Терміни і поняття сакральної географії.

Тема 2. Теоретико-методологічні положення вивчення географії релігій

Соціальні функції релігії. Типи і класифікація сучасних релігій. Найбільш поширені класифікації сучасних релігій: статистичний, картографічний, за рівнем розвитку, за часом виникнення. Просторово-часова структура релігій. ТО релігійних напрямків та її основні елементи. ТРЛС.

Тема 3. Історико-географічні аспекти розвитку та поширення релігій світу

Світові релігії: виникнення та еволюція християнства та його гілок; виникнення та особливості віровчення ісламу, його напрями та релігійні течії; історія виникнення та поширення буддизму. Історія появи та поширення різних релігійних течій в Україні. Національні релігії: індуїзм, конфуціанство, синтоїзм та іудаїзм. Ранньоісторичні форми релігії. Нові світові релігії та культу.

Розділ 2. Географічні аспекти поширення релігій

Тема 4. Георелігійна ситуація в сучасному світі

Релігійна геоситуація (георелігійна ситуація) та чинники її формування. Релігійний склад населення Землі. Оцінка поширення релігійних організацій у світі. Глобальні та регіональні ТРЛС. Релігійний фундаменталізм в сучасному світі.

Тема 5. Георелігійна ситуація в Україні

Проблеми становлення сакральної географії в Україні. Історико-географічні особливості розвитку релігії в Україні. Сучасні релігійно-конфесійні відмінності в Україні. Територіальна організація релігії в Україні. Релігійний туризм в Україні.

Тема 6. Георелігійна ситуація в Кіровоградській області

Історико-географічні особливості геоконфесійних процесів у Кіровоградській області. Сучасні аспекти розвитку і поширення релігій в Кіровоградській області. Мережа релігійних організацій в області.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів/змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		лк	пр	Консулт.	СРС		лк	пр	Консультації	СРС
Розділ 1. Історико-географічні аспекти розвитку та поширення релігій світу										
Тема 1. <i>Географія релігій як галузь суспільної географії</i>	16	2	2	-	12	20	-	-	-	20
Тема 2. <i>Теоретико-методологічні положення вивчення географії релігій</i>	16	2	2	-	12	21	1	-	-	20
Тема 3. <i>Історико-географічні аспекти розвитку і поширення релігій світу</i>	35	4	2	2	27	30	1	2	2	25
Розділ 2. Географічні аспекти поширення релігій										
Тема 4. <i>Георелігійна ситуація в сучасному світі</i>	16	4	2	-	12	23	1	2		20
Тема 5. <i>Георелігійна ситуація в Україні</i>	16	2	2		12	21	1	2		20
Тема 6. <i>Георелігійна ситуація в Кіровоградській області</i>	16	2	2	-	12	20	-	-		20
Усього годин	135	16	12	2	87	135	4	6	2	125

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми (денна форма)	Кількість годин
1	<i>Сакральна географія як галузь суспільної географії</i>	2
2	<i>Теоретико-методологічні положення вивчення географії релігій</i>	2
3	<i>Історико-географічні аспекти розвитку та поширення релігій світу</i>	2
4	<i>Релігійна геоситуація в сучасному світі</i>	2
5	<i>Георелігійна ситуація в Україні</i>	2
6	<i>Георелігійна ситуація в Кіровоградській області</i>	2

	РАЗОМ	14
	Назва теми (заочна форма)	
1	<i>Історико-географічні аспекти розвитку і поширення релігій світу</i>	2
2	<i>Релігійна геоситуація в сучасному світі</i>	2
	Разом	4

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми (денна форма)	Кількість годин
1	Тема 1. <i>Сакральна географія (географія релігій) як галузь суспільної географії</i>	12
2	Тема 2. <i>Теоретико-методологічні положення вивчення сакральної географії</i>	12
3	Тема 3. <i>Історико-географічні аспекти розвитку і поширення релігій світу</i>	27
4	Тема 4. <i>Георелігійна ситуація в сучасному світі</i>	12
5	Тема 5. <i>Георелігійна ситуація в Україні</i>	12
6	Тема 6. <i>Георелігійна ситуація в Кіровоградській області</i>	12
	Разом	87

№ з/п	Назва теми (заочна форма)	Кількість годин
1	Тема 1. <i>Сакральна географія (географія релігій) як галузь суспільної географії</i>	20
2	Тема 2. <i>Теоретико-методологічні положення вивчення сакральної географії</i>	20
3	Тема 3. <i>Історико-географічні аспекти розвитку і поширення релігій світу</i>	25
4	Тема 4. <i>Георелігійна ситуація в сучасному світі</i>	20
5	Тема 5. <i>Георелігійна ситуація в Україні</i>	20
6	Тема 6. <i>Георелігійна ситуація в Кіровоградській області</i>	20
	Разом	125

10. Методи навчання

За джерелом знань:

- *словесні:* розповідь, пояснення, лекція, інструктаж, бесіда, дискусія;
- *наочні:* ілюстрація, демонстрація;
- *практичні:* практичні роботи, вправи, самостійна робота студентів з різними джерелами інформації, складання конспектів (тез), робота з картою, робота зі статистичними матеріалами, доповідей, повідомлень, презентацій, аналіз проблемних ситуацій, встановлення причинно-наслідкових зв'язків та географічних закономірностей, прогнозування тощо.

Дистанційні методи навчання: метод індивідуалізованого навчання, навчання з освітніми ресурсами (освітні платформи Google Classroom, Moodle-ЦДПУ, Вікі-ЦДПУ, Хмарка – ЦДПУ), телекомунікаційні методи (Zoom-конференції, зустрічі у Google Meet, робота у Telegram, робота у Viber-групах).

11. Форми оцінювання

Підсумкове: залік.

Поточне: фронтальне та індивідуальне усне опитування, письмове опитування, тестування, географічні номенклатурні та термінологічні диктанти, перевірка практичних робіт, перевірка конспектів (тез), перевірка виконання самостійної роботи, повідомлень, мультимедійних презентацій, контрольна робота тощо.

Критерії оцінювання:

При **поточному** контролі *оцінці підлягають:* рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах; активність при обговоренні питань; результати виконання і захисту практичних робіт, експрес-контролю у формі тестів тощо.

- *Критеріями оцінки є:*
- повнота розкриття питання;
- логіка викладання, цілісність, системність відповіді, культура мови;
- самостійність суджень студента і творчість мислення, його теоретичний рівень;
- використання основної та додаткової літератури;
- аналітичні узагальнення, уміння робити порівняльний аналіз;
- виконання письмових завдань:
- логічність, уміння формулювати висновки;
- акуратність оформлення письмової роботи.

Максимальний бал за виступ з питань певної теми курсу на практичному занятті (або письмова робота) – **4 бали**.

Критерії оцінювання усної відповіді:

3,5 – 4 б - студент повністю засвоїв теоретичний матеріал, логічно викладає його, пов'язуючи з вивченим раніше, бачить міжпредметні зв'язки, наводить аргументи, робить посилання на потрібну літературу. Обов'язковим є ознайомлення з додатковою літературою, її опрацювання і використання під час розкриття питання. Студент робить висновки, висловлює гіпотези, дискутує.

2,5-3 б - студент засвоїв теоретичний матеріал, вільно викладає його, наводить приклади, однак є незначні проблеми з усвідомленням системних зв'язків, коментарем теоретичного матеріалу. Не завжди дотримується логіки викладу, припускається незначних помилок чи неточностей.

1,5-2 б - студент засвоїв матеріал на рівні переказування, відтворює вивчене не завжди логічно, припускається помилок.

0,5-1 б - студент невпевнено переказує матеріал, не завжди вправно ілюструючи його. Під час відповіді потребує допомоги, допускається помилок.

Критерії оцінювання виконання практичних завдань:

3 бали - При виконанні практичних завдань студент продемонстрував високий рівень оволодіння уміннями аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. До кожного завдання наявні висновки та узагальнення. Студент застосував творчий підхід до виконання завдань. Картографічні матеріали оформлені правильно, виконані якісно та охайно. У практичній роботі відсутні орфографічні, граматичні, стилістичні чи мовленнєві помилки.

2 бали - При виконанні практичних завдань студент продемонстрував уміння аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. Наявні висновки до кожного завдання, але у деяких висновках недостатня доказова база. Картографічні матеріали оформлені правильно, виконані якісно та охайно. У практичній роботі присутні окремі стилістичні помилки.

1 бал – у практичному завданні відсутні висновки до окремих завдань або більшість висновків помилкові. Картографічні матеріали оформлені з помилками, виконані не якісно та неохайно. У роботі наявні грубі фактичні, теоретичні та стилістичні помилки.

Критерії оцінювання самостійної роботи студента

Максимальна кількість балів за всі завдання для самостійної роботи – **20 балів**.

20 б. ставиться у випадку, коли студент повністю і якісно виконав всі завдання для

самостійної роботи. Демонструє досконале знання та розуміння теоретичного матеріалу тем, що виносяться на самостійне опрацювання. Вільно оперує різноманітними класифікаціями, підходами тощо. Наявні посилання на декілька джерел інформації. Відповідь на поставлені запитання повна, насичена глибокими та розгорнутими судженнями, прикладами, висновками. Виклад матеріалу має логічний, доказовий і послідовний характер. Студент володіє вміннями аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. Аналізує різні підходи до трактування тієї чи іншої проблеми. Вільно висловлює свою позицію з проблемних питань та аргументує її. Демонструє творчий підхід до виконання завдань. Володіє вміннями застосовувати теоретичні знання на практиці не тільки в знайомих, але й в нових ситуаціях. Володіє високою грамотністю викладу матеріалу, культурою мовлення. У відповіді відсутні орфографічні, граматичні, стилістичні чи мовленнєві помилки.

15 б. ставиться, коли студент виконав всі завдання для самостійної роботи, при цьому 2/3 завдань виконано якісно. Відповідь майже повна, має усвідомлений та достатньо розгорнутий характер. Виклад матеріалу структурований, логічний, але дещо порушена послідовність викладу. Студент володіє вміннями аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. Але у відповіді недостатня доказова база, мало прикладів, нечітко прослідковується зв'язок теорії з практикою. При відповіді на проблемні питання студент висловлює свою позицію, але недостатньо її аргументує. Вільно оперує знаннями, застосовує їх в знайомій та новій ситуації. Присутні окремі стилістичні помилки.

10 б. ставиться, коли студент якісно виконав 1/2 завдань. Демонструє вкрай поверхові знання з тем, винесених на самостійне опрацювання і неспроможний відтворити інформацію в повному обсязі. Оперує лише окремими фразами. Студент відтворює лише окремі фрагменти матеріалу, називає розрізнені факти. Відповідь занадто лаконічна та має вигляд окремих висловлювань, не пов'язаних між собою. Студент не володіє вміннями застосовувати теоретичні знання на практиці, не наводить приклади тощо. У відповіді наявні грубі фактичні, теоретичні та стилістичні помилки.

5 б. ставиться, коли студент виконав лише 1/3 завдань та демонструє має вкрай поверхові знання з тем, винесених на самостійне опрацювання і неспроможний відтворити інформацію в повному обсязі. Оперує лише окремими фразами. Студент відтворює лише окремі фрагменти матеріалу, називає розрізнені факти. Відповідь занадто лаконічна та має вигляд окремих висловлювань, не пов'язаних між собою. Студент не володіє вміннями застосовувати теоретичні знання на практиці, не наводить приклади тощо. У відповіді наявні грубі фактичні, теоретичні та стилістичні помилки.

2 б. ставиться, коли студент виконав лише 1/4 завдань та демонструє має вкрай поверхові знання з тем, винесених на самостійне опрацювання і неспроможний відтворити інформацію в повному обсязі. Оперує лише окремими фразами. Відповідь занадто лаконічна та має вигляд окремих висловлювань, не пов'язаних між собою. Студент не наводить приклади тощо. У відповіді наявні грубі фактичні, теоретичні та стилістичні помилки.

Крім того студенти мають змогу отримати **1 б.** за доповнення.

Критерії оцінювання виконання завдань підсумкової контрольної роботи

4 бали ставиться у випадку, коли студент у відповіді на питання продемонстрував досконале знання та розуміння понятійно-термінологічного апарату ЕСГУ та теоретичного матеріалу з тієї чи іншої теми; вільне оперування різноманітними класифікаціями, підходами тощо. Відповідь на поставлене запитання повна, насичена глибокими та розгорнутими судженнями, прикладами, висновками. Виклад матеріалу має логічний, доказовий і послідовний характер. Студент володіє вміннями аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. Вільно висловлює свою позицію з проблемних питань та аргументує її. Демонструє творчий підхід до виконання завдань, глибоке розуміння причинно-наслідкових зв'язків та суспільно-географічних закономірностей. Володіє вміннями застосовувати теоретичні знання на практиці не тільки в знайомих, але й в нових ситуаціях. Володіє високою грамотністю викладу матеріалу. У відповіді відсутні орфографічні, граматичні чи стилістичні помилки.

3 бали ставиться, коли відповідь на питання правильна і майже повна, судження студента з

питання мають усвідомлений та достатньо розгорнутий характер. У відповіді висвітлюється зміст окремих класифікацій, підходів тощо. Виклад матеріалу структурований, логічний, але дещо порушена послідовність викладу. Студент володіє вміннями аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. Студент висвітлює причинно-наслідкові зв'язки та суспільно-географічні закономірності, але у відповіді недостатня доказова база, мало прикладів, нечітко прослідковується зв'язок теорії з практикою. При відповіді на проблемні питання студент висловлює свою позицію, але недостатньо її аргументує. Матеріал викладено правильною мовою, без орфографічних та граматичних помилок, але присутні окремі стилістичні помилки.

2 бали ставиться, коли відповідь на запитання неповна, частково помилкова та фрагментарна. Студент не має системних знань з даного питання, не повною мірою володіє понятійно-термінологічним апаратом ЕСГУ. Студент висвітлює лише один підхід до тієї чи іншої проблематики, висвітлює окрему класифікацію тощо. Виклад матеріалу не структурований, часто порушується послідовність та логіка викладу. Студент лише називає приклади причинно-наслідкових зв'язків та суспільно-географічних закономірностей, але не розкриває їх суть. У відповіді відсутні посилання на фундаментальні дослідження з певної проблеми. Відповідь позбавлена творчого підходу і має формальний характер. Студент використовує знання в знайомій ситуації, але не може застосувати їх в новій ситуації. У відповіді наявні окремі граматичні, фактичні чи стилістичні помилки.

1 бал ставиться, коли у відповіді на питання студент демонструє вкрай поверхові знання з теми. Відповідь неповна та частково помилкова. Студент оперує лише окремими фразами. Понятійно-термінологічний апарат ЕСГУ несформований. Студент відтворює лише окремі фрагменти матеріалу, називає розрізнені факти, часто помилкові. Відповідь занадто лаконічна та має вигляд окремих висловлювань, не пов'язаних між собою. Відсутні згадування про причинно-наслідкові зв'язки та суспільно-географічні закономірності. Студент не володіє вміннями застосовувати теоретичні знання на практиці, не наводить приклади тощо. У відповіді наявні грубі фактичні, теоретичні, стилістичні або граматичні помилки.

За рішенням кафедри студентам, які брали участь у науково-дослідній роботі – роботі конференцій, студентських наукових гуртків та проблемних груп, підготовці публікацій, а також були учасниками олімпіад, конкурсів, тощо можуть присуджуватися додаткові бали.

З дисципліни «**Сакральна географія**» у **2 семестрі** передбачена така форма семестрового контролю, **як залік**, який проводиться в останній тиждень семестру. Залік виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру.

Підсумкова кількість балів з дисципліни (максимум 100 балів) визначається як сума балів: поточного контролю – 60 балів + тестування (40 балів).

Таким чином, щоб отримати максимальний бал (100 балів) для заліку студенти в процесі вивчення курсу «**Сакральна географія**» повинні виконати всі практичні роботи (6*6=36 балів), мати 6 усних відповідей (6*4=24 балів), скласти контрольну роботу (20 балів) та виконати самостійну роботу (20 балів).

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Денна форма

Поточний контроль						Самостійна робота	Сума	
Розділ модуль 1			Розділ 2			Контрольна робота	20	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6			
10	10	20	10	10	10	20		
60						20	20	

Заочна форма

Поточне тестування та самостійна робота						КР	Сам. Роб.	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6			
-	-	20	20	-	-	30	50	100
						30	30	100

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Шкала ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно	не зараховано

13. Методичне забезпечення

1. Програма навчальної дисципліни
2. Навчальний курс «Географія релігій» для дистанційного навчання студентів
<http://wiki.kspu.kr.ua/index.php/>

14. Рекомендована література

Базова

1. Павлов С. *Мезенцев К., Любіцева О.* Географія релігій. – Київ: АртЕк, 1998. – 504 с.
2. Методологічні засади географії: підручник/О.Г.Топчієв, Д.С.Мальчикова, І.О.Пилипенко, В.В.Яворська. – Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2020. – 366 с.
3. Соціальна географія: підр. / за ред. Л.Немець та К.Мезенцева. – Київ: Фенікс, 2019. – 304 с.

Допоміжна література

1. Атлас біблійної історії / За ред. Д. Причарда. Київ: Картографія, 2010. – 192 с.
2. *Дністрянський М.С.* Етнографія України. – Львів: ЛНУ, 2008. – 232 с.
3. *Кирчів Р., Ровенчак І.* До проблеми етнографо-географічного районування України // Сучасні проблеми географії населення України. Тези доп. – Луцьк, 1993. – С. 201–202.
4. Ковальчук А.С. Географія релігій в Україні. – Л.: Видавн. Ц. ЛНУ ім. І. Франка, 2003. – 308 с.
5. Лариса Семенюк, Юлія Сільченко. Суспільно-географічні аспекти розвитку релігійної сфери Кіровоградської області. «Часопис соціально-економічної географії Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна». – Том 23, №2 (2017).- с.92-97.
5. Релігійний туризм: термінологічний словник-довідник / Автор-упорядник Т. Божук. – Львів: Український бестселер, 2010. – 152 с.
6. *Ровенчак І. І.* Історико-географічне районування. М 1:8.000.000 // Україна. Навчальний атлас / Відп. ред. Л. Веклич. – Київ: ГУГКК, 1998. – С. 9.
7. *Шаблій О.* Географія релігії // Соціально-економічна географія України / За ред. О. І. Шаблія. – Львів: Світ, 2000. – С. 457–474.
8. *Шаблій О.* Суспільна географія: теорія, історія, українознавчі студії. – Львів: ЛНУ, 2001. – 744 с.
9. Шевчук Л.Т. Соціальна географія. – К., 2007. – с.236-268.

Інформаційні ресурси:

1. Державна служба статистики. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Інститут географії НАН України. – Офіційний сайт: <http://igu.org.ua/>
3. Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>
4. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. – Режим доступу: www.kmu.gov.ua
5. Головне управління статистики у Кіровоградській області. – Режим доступу: <http://www.kr.ukrstat.gov.ua/>
6. Вільна енциклопедія «Вікіпедія». – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org>
7. Релігійно-інформаційна служба України.– Режим доступу: <https://risu.org.ua>
8. Національна бібліотека України ім. І.І. Вернадського. – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua

Картографічні джерела:

1. Атлас України [Електронний ресурс] [Текст]: карти, фотографії, статистика...: Українська та англійська версії. - К. : [б.в.], 2000. – 1 електрон. опт. диск (CDR).
2. Національний атлас України / [НАН України](#), [Інститут географії](#), [Державна служба геодезії, картографії та кадастру](#) ; голов. ред. Національного атласу України [Л. Г. Руденко](#) ; голова ред. кол.[Б. Є. Патон](#). – К. : ДНВП «Картографія», 2007. – 435 с.
3. Комплексний атлас України. Атлас (за ред. М.Н. Веклич). – Київ: ДНВП «Картографія», 2005. – 96 с.